

سرچشمه‌های اسطوره در ادبیات نمایشی فانتزی دوران معاصر ایران با نگاهی به دو اثر از جلال تهرانی

ندا تک‌سایه^۱

میترا علوی‌طلب^۲

عطاالله کوپال^۳

چکیده

ادبیات نمایشی با تمام جلوه‌هایش همدوش با آثار ارزشمند ادب رسمی و مکتوب، بازتاب فرهنگ و اندیشه مردمان جهان است. یکی از انواع ادب شفاهی یعنی اسطوره‌ها گنجینه‌ای از اعتقادات، باورها، آداب و رسوم گاه فراموش شده را در دل خود پنهان کرده‌اند. که بازجست این فراموش‌شدگان می‌تواند تأثیر شگرف بر ادبیات نمایشی فانتزی دوران معاصر بگذارد.

نیاز عمیق انسان به خیال‌پردازی و بیان آرزوهایش چه در اعصار گذشته و چه در دوران معاصر انکارناپذیر است. انسان در گذشته برای رهایی از محدودیت‌ها و اضطراب دورانش به اسطوره‌ها، افسانه‌ها و قصه‌ها پناه می‌برد و انسان در بند عصر علم و خرد معاصر برای رهایی از دغدغه‌های روحی و اجتماعی‌اش به دنیای زاده تخیلاتش پناه می‌برد، که متناسب با روحیه و آرزوهایش باشد.

تحقیق حاضر به شناخت سرچشمه‌های اسطوره در ادبیات نمایشی فانتزی دوران معاصر ایران می‌پردازد. روش تحقیق از نظر هدف، کاربردی و به روش توصیفی-تحلیلی و تطبیقی است. بدین منظور دو اثر از جلال تهرانی مورد تحلیل قیاسی قرار گرفت. با مطالعه گونه ادبیات فانتزی، اصول و عناصر سازنده آن و همچنین مطالعه اسطوره‌ها به تبیین وجوه مشترک بین این دو حوزه پرداخته و سپس انطباق-پذیری و چگونگی بهره‌گیری از عناصر اسطوره در ادبیات نمایشی فانتزی بیان می‌شود. یافته‌های تحقیق بر اساس نظریات نظریه پردازان اسطوره و فانتزی همچون الیاده، نور تروپ فرای، تودوروف، تالکین و مسعودی نشان می‌دهد، که سرچشمه‌های اسطوره از مهمترین عناصر ادبیات نمایشی فانتزی بوده و نقش مهمی در ارائه مفاهیم نمایشی فانتزی دارد، که در دوران معاصر به این امر کمتر توجه شده است.

کلید واژه: اسطوره، فانتزی، ادبیات نمایشی، ادبیات فانتزی، دوران معاصر

۱- کارشناس ارشد ادبیات نمایشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی ntaksaye@yahoo.com

۲- استادیار گروه هنر، دانشکده هنر، دانشگاه دامغان ۳- دانشیار گروه ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج